

Fokus og Forum – en lederartikel

Demokratiet og retssamfundet er på tilbagetog overalt i verden – i stedet trives hykleri og løgn som politiske magtmidler og udbredes som en smitsom pandemi til menneskers værdisyn.

*Af Preben Melander *)*

Overalt i Verdenssamfundet har vi i de senere år været vidne til en tiltagende konfrontation mellem stormagterne. USA, Kina, Rusland og Europa med flere kæmper indbyrdes om magten. Det er en kamp om markeder, teknologi og militærdominans. USA har gennemført en række protektionistiske handelsbarrierer, som automatisk besvares af modparten Kina. Det spil har især ødelagt den frie internationale handel og har været til skade for den økonomiske vækst. Det har også tilsidesat demokratiet og overalt truet de grundlæggende menneskelige værdier i samfundene.

Den siddende amerikanske præsident Donald Trump har gennem sin "America First" politik øget de internationale spændinger og har trukket USA ud af det globale samarbejde mellem de frie stater. Det gælder for eksempel Pariser-aftalen om klimapolitikken, det handler også om det saboterede globale sundhedssamarbejde i WHO, og han har skabt problemer og mistillid i NATO samarbejdet etc. Alt det har ført til øget usikkerhed og konflikter overalt i den vestlige verden.

Det største problem har dog været præsidentens primitive og egomaniske måde at skabe relationer og samarbejde på, som i høj grad har svækket Vestens politiske, økonomiske og kulturelle fællesskab. Det har han primært gjort for at fremme sin egen magtposition og sikre sin politiske overlevelse. Det er vigtigt, at vi kæmper imod denne magtanvendelse, som smitter af på den øvrige

*) Preben Melander professor emeritus og ansvarshavende redaktør for SiS.

verden. Desværre forsvinder "trumpismen" ikke med Trumps afgang. Den er desværre blevet dybt forankret i USA's politiske kultur.

I Europa har det vestlige fællesskab tabt terræn og ført til mistet sammenhold. EU har store interne problemer med at udvikle det politiske og økonomiske samarbejde. I Østeuropa har Polen og Ungarn ladet hånt om EU's fælles krav til de europæiske retssamfund. I Sydeuropa er der opstået en række nye politiske partier, der er imod EU samarbejdet. I Tyskland har højreradikale partier, der ikke ønsker at leve op til vestlige demokratinormer, haft fremgang.

I Danmark har det i mange år været svært at skabe et stabilt samarbejde henover den politiske midte. Den nye socialdemokratiske fremgang ved sidste folketingsvalg førte til en ny et-parti-regering med under tredive mandater og med basis i et løst forståelsespapir med tre mindre støttepartier, der ikke er enige om det parlamentariske grundlag. Den nye statsminister Mette Frederiksen har fra staten iværksat en centralisering af magten omkring sig selv i Statsministeriet som forkæmper for "samfundssind". Hun har iværksat en ordrebaseret, ensrettet og handlekraftig politik med sig selv om hovedaktør og med Folketingets øvrige partier som statister. Det har indtil videre givet hende en stor folkelig opbakning takket være Coronakrisen. Men den har også ført til stigende kritik for magtfuldkommenhed fra de øvrige partier i Folketinget, hvor regeringen har formået at gøre sig uafhængig af sin parlamentariske basis. Også her er demokratiet og retsstaten på tilbagesog. Det værste er, at befolkningen ikke forholder sig til dette alvorlige demokratiske problem. Vi har tilsyneladende mistet vores demokratiske dannelse.

Overalt i det danske samfund oplever man en manglende respekt for samfundets etablerede love, institutioner og spilleregler. Flere af de store banker har for eksempel i de senere år været involveret i hvidvask-projekter. Og medarbejdere i det offentlige har i stor stil medvirket i en række omfattende svindelsager, som burde have rystet borgernes syn på retsstaten (Britta-sagen, den store svindelsag med forsvarrets materielindkøb, den omfattende udnyttelse af moms-systemet i Skat etc.) Man kan frygte, at denne omsiggribende, ulovlige og kriminelle håndtering af de grundlæggende samfundsressourcer og fælleskabets normer i længden vil svække borgernes retsbevidsthed og samfundets sammenhængskraft. Det må vi alle som borgere bevidst kæmpe for at undgå.

På alle fronter må vi som oplyste samfundsborgere kæmpe for, at denne autokratiske samfundsudvikling modarbejdes. Den fører kun til opløsning af det gode relationelle samfund til skade for os alle. Man kan også med rette spørge, om vi som samfund i længden kan sikre vores sociale sikkerhed og uafhængighed igennem alliancer og kulturelle relationer med USA og England. Vi satser entydigt kulturelt, politisk og sprogligt på den angelsaksiske verden, mens vi nedprioriterer vores samspil med Europa og ikke mindst med Skandinavien, som vi kulturelt dog har mest tilfælles med.